Zielone miasto nowej generacji

Beata Maciejewska Dariusz Szwed

ZIELONY INSTYTUT
FUNDACJA ZIELONEJ POLITYKI

Spis treści

	Wstęp	3
1	Równość i różnorodność w zielonym miescie	5
	Zielone miasto - wspólnota zbudowana na różnorodności	5
	Równomierny rozwój miasta	6
	Kultura otwiera miasto	7
	Płeć w wielkim mieście	8
	Sprawiedliwość ekologiczna	9
	Miejska demokracja, miejska edukacja	10
2	Mobilność w zielonym mieście	11
	Życie w miastach bez samochodu	11
	Wszyscy jesteśmy pieszymi	12
	Rower w zielonym mieście	13
3	Zielone miasto – zdrowe i przyjazne przyrodzie	14
	Miasto ludzi aktywnych	14
	Miasto przyjazne przyrodzie	15
	Żywność jest polityczna	16
4	Zielone miasto – oszczędne i inteligentne	17
	Zielona administracja	17
	Miejskie społeczeństwo recyklingu	18
	Demokracja energetyczna	19
	Zielona gospodarka miasta	20
5	Zielone miasto w globalnej wiosce	21
	Twoje miasto chroni klimat	21
	Ślad ekologiczny miasta	22
	Miasto w Europie, Europa w mieście	23
	Globalizacja w zielonym mieście	24
	Zielone miasto w sieci	25
	Zieloni politycy i polityczki w mieście	26
	Zieloni promują nowy styl życia	27
	Kalendarium Zielonego Miasta Nowej Generacji	28
	O Zielonym Instytucie	29
	O autorach	30

Zielone miasto nowej generacji

Wstęp

Zielone miasto jest zbudowane na odważnych politycznych wizjach. Dotyczą one zarówno codzienności naszych podwórek i dzielnic, jak i wychodzą daleko poza granice miast i ich teraźniejszość.

Miasto jest soczewką cywilizacji i odbiciem dominującego dyskursu politycznego. W wielu europejskich miastach rozpychają się dziś gospodarczy neoliberalizm i społeczny konserwatyzm, które czynią z miast miejsca segregujące ludzi, odwrócone tyłem do przyrody, zawłaszczone przez samochody, reklamy i kamery, pełniące funkcję zaplecza dla działalności gospodarczej. Eksploatując ludzi i przyrodę, neoliberalno-konserwatywna polityka niszczy podstawy rozwoju. Dlatego potrzebna jest inna wizja miasta: zielonego, rozwijającego się w sposób trwały i zrównoważony, zapewniającego właściwą jakość życia jak największej liczbie mieszkańców, dbającego o dobrostan przyrody i ekosystem całej planety.

Wizję takiego miasta staramy się przedstawić w tej publikacji, która jest swoistym **miejskim zielonym manifestem***. Na kolejnych stronach pokazujemy, że miasta powinny stwarzać warunki do pracy, rozrywki i wypoczynku, kreować demokratyczną i otwartą przestrzeń publiczną, wyrównywać szanse obu płci, niwelować zarówno społeczne rozwarstwienie, jak i bariery architektoniczne. Ale nie tylko. Polityczny ruch zielonych wskazuje na potrzebę nowej umowy społecznej – **Zielonego Nowego Ładu**, globalnie i lokalnie równoważącego politykę ekologiczną, społeczną i gospodarczą. Jego podstawą jest przekonanie, iż to nie szybko rosnące słupki PKB stają się siłą napędową rozwoju, lecz trwały, zrównoważony rozwój, oparty na „zielonych" rozwiązaniach. Strategia ZNŁ polega na zastąpie-

niu nieodnawialnych – **odnawialnymi źródłami energii** (OZE), tworzeniu **zielonych miejsc pracy** oraz zapewnieniu **sprawiedliwości społecznej**. Taka modernizacja ma w efekcie prowadzić do trzeciej rewolucji przemysłowej: zbudowania efektywnej, niskowęglowej gospodarki przyjaznej globalnemu klimatowi, środowisku i człowiekowi.

Współczesne miasta i metropolie europejskie odgrywają kluczową rolę we wdrażaniu Zielonego Nowego Ładu, gdyż mają znacznie większy zasięg oddziaływania niż powierzchnia, którą zajmują. Dlatego polityka Zielonego Miasta Nowej Generacji nie ogranicza się do naszych podwórek i dzielnic, lecz wychodzi daleko poza jego granice. Uwzględnia wpływ naszego codziennego życia na możliwości rozwoju ludzi żyjących na globalnym Południu, ujmuje w wizjach i programach politycznych dobrobyt przyszłych pokoleń, a także bierze pod uwagę prawa i potrzeby otaczającego nas różnorodnego świata zwierząt i roślin.

Koncepcja Zielonego Nowego Ładu jest kluczowym elementem miejskiej zielonej polityki, która nigdy nie ograniczała się do „tu i teraz". Dlatego w naszej publikacji wskazujemy zarówno na to, co nam bliskie i aktualne – że np. podjazdy dla wózków mogą znacząco poprawić jakość życia dziesiątków czy setek tysięcy ludzi w naszym mieście, jak i na to, co odległe – zarówno w czasie, jak i przestrzeni – np. że obecne tempo zużywania przez nas zasobów naturalnych może spowodować, iż niektórych z tych dóbr nie wystarczy już dla ludzi mieszkających na globalnym Południu oraz dla naszych dzieci i wnuków. Pisząc o zrównoważonym i trwałym rozwoju miasta, podkreślamy zarówno nasze prawa – np. do oddychania świeżym powietrzem, picia czystej wody, wypoczynku czy korzystania i tworzenia dóbr kultury – jak i współodpowiedzialność: np. to, że każdy wyrzucony przez nas śmieć i każda niepotrzebnie świecąca żarówka mają wpływ na stan całej planety.

Wskazujemy nowe trendy, wskaźniki rozwoju i możliwe kierunki zmian we współczesnych miastach. Omawiamy rozwój transportu zbiorowego, pieszego i rowerowego, ekspansję zielonych technologii oraz wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w miejskiej energetyce. Wskazujemy, że lokalne miejsca pracy powstające w zielonej gospodarce wyrównują szanse rozwojowe. Opisujemy, w jaki sposób kapitał społeczny i kapitał kreatywny oraz polityka równości płci przyczyniają się do rozwoju miasta. Prezentujemy globalne sieci współpracy miast i alterglobalny ruch społeczny.

Mamy świadomość, że miasta, w których żyjemy, są lokalne, a wioska – globalna. Dlatego wizją, jaka przyświeca naszej publikacji, jest myślenie i działanie na obu tych poziomach: lokalnym i globalnym. I to jest nasza polityczna perspektywa.

Zapraszamy do współtworzenia zielonych miast,

Beata Maciejewska, Dariusz Szwed

* Wszystkie teksty zaznaczone **pogrubioną zieloną czcionką** są w wersji elektronicznej tej publikacji linkami do zielonych zasobów w internecie - zapraszamy do dalszej lektury na www.zielonyinstytut.pl

1 Równość i różnorodność w zielonym mieście

Zielone miasto – wspólnota zbudowana na różnorodności

Zielone miasto to miasto tolerancyjne i otwarte, włączające i bezpieczne, w którym przybysz z zewnątrz czuje się akceptowany, a każdy mieszkaniec w pełni korzysta z przestrzeni i dóbr publicznych, ma poczucie przynależności do lokalnej społeczności i wpływu na otaczającą rzeczywistość.

W wielu europejskich miastach wciąż spotykamy się z dyskryminacją określonych grup społecznych: imigranci padają ofiarą neonazistowskich aktów przemocy, osoby głuchonieme czy niepotrafiące posługiwać się lokalnym językiem mają utrudniony dostęp do urzędów, prawa mniejszości religijnych oraz osób niewierzących są ograniczane lub łamane, a manifestacje np. feministyczne, pacyfistyczne czy mniejszości seksualnych spotykają się z utrudnieniami ze strony władz. Tymczasem dyskryminacja jest nie tylko niezgodna z prawem, ale niszczy także społeczny kapitał miasta, konieczny dla jego **zrównoważonego rozwoju**. Zielone miasto nie wyklucza części ludzi tylko dlatego, że nie są większością – tym bardziej że każdy i każda z nas należy do jakiejś **mniejszości**. Różnorodność i tolerancja to dla partii Zielonych jedne z naczelnych wartości i bogactw współczesnego społeczeństwa. Każdy człowiek, bez względu na płeć, wiek, stopień niepełnosprawności, orientację seksualną, wyznanie, poglądy, przynależność etniczną itd., powinien czuć się pełnoprawnym obywatelem, zarówno świata, jak i lokalnej społeczności, w której żyje. Dlatego władze naszych miast powinny tworzyć w pełni demokratyczną **przestrzeń publiczną** i konsekwentnie kreować wizerunek miasta jako miejsca akceptującego różnorodność, tolerancyjnego i bezpiecznego.

Istnieje wiele „kluczy", którymi miejscy politycy mogą „otwierać" miasta: ich współudział w manifestacjach i innych przejawach miejskiej aktywności, wspieranie wydarzeń przybliżających inne kultury i obyczaje, tworzenie atrakcyjnych i zadbanych publicznych miejsc spotkań itd.

Teoria Kapitału Kreatywnego:

Według Richarda Floridy, amerykańskiego socjologa zajmującego się m.in. rozwojem współczesnych miast, autora książki *The Rise of The Creative Class (Powstanie klasy kreatywnej)*, lokalną miejską gospodarkę rozwijawią ludzie należący do tzw. **klasy kreatywnej**, których istotą pracy jest twórczość i innowacja: artyści, wykładowcy akademiccy, naukowcy, architekci itd. Ludzi tych przyciągają miasta, które potrafią stworzyć im atrakcyjne warunki – są przede wszystkim tolerancyjne, otwarte na nowości i ekscentryczność.

Równomierny rozwój miasta

Wizytówką miasta jest zarówno biznesowe centrum, jak i przemysłowa dzielnica. Jego esencją – przestrzeń publiczna.

Problemem wielu miast europejskich jest rosnące rozwarstwienie. Źle zarządzana przez władze **przestrzeń publiczna** jest zawłaszczana przez reklamy i samochody, coraz bardziej się prywatyzuje. Ta neoliberalna reguła prywatyzacji zysków i uspołecznienia kosztów prowadzi w miastach także m.in. do segregacji i zamykania ludzi w „gettach": jednych w „luksusowych więzieniach", np. ogrodzonych i monitorowanych osiedlach, drugich – w zaniedbanych blokowiskach.

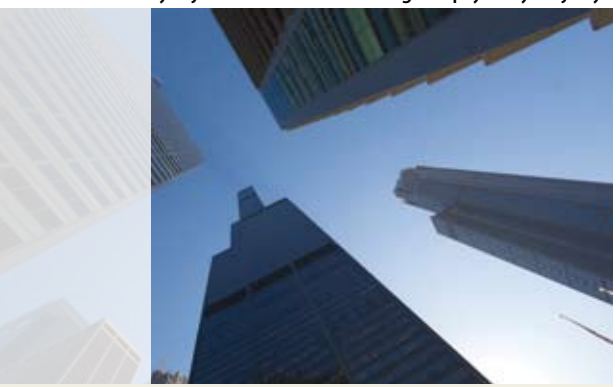

W odróżnieniu od koncepcji *miasta-towaru* rządzącego się zasadą: „chcesz się dobrze czuć w mieście, to za to zapłać", zielona koncepcja miasta opiera się na założeniu, że esencją jest to, co publiczne i dostępne. Jakość wspólnej przestrzeni, sprawiedliwa dystrybucja i pełna dostępność dóbr i usług publicznych – to podstawy demokratycznego, **egalitarnego**, zrównoważonego miasta. Dlatego przy podziale budżetowych środków przeznaczonych na miejskie inwestycje należy brać pod uwagę potrzeby całego miasta, a nie tylko biznesowo-turystycznego centrum. Zieloni postulują więcej osiedlowych sal sportowych i basenów, zadbanych parków, placów i miejsc do zabawy i wypoczynku, posprzątanych ulic z szerokimi chodnikami i ścieżkami rowerowymi, estetycznych przystanków komunikacji zbiorowej – słowem: przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni publicznej, dostępnej dla każdej i dla każdego. Także rozbudowa miejskiej Infostrady – bezpłatnego szerokopasmowego internetu – zwiększa dostęp mieszkańców do **usług publicznych** (e-urzędu, e-learningu, e-zdrowia itp.).

Czy wiesz, że...

Rewitalizacją przestrzeni publicznej w zaniedbanych dzielnicach miast zajmują się także artyści i galerie sztuki. Znakomitym tego przykładem może być galeria **Szyb Wilson** w Katowicach – Janowie oraz centrum sztuki współczesnej **Kronika** w Bytomiu, która pośród całego wachlarza artystycznych i edukacyjnych projektów, prowadzi od 2009 roku cykl wydarzeń pod nazwą „Alternatif turistik". Pikniki i koncerty na hałdzie, turbogolf oraz wycieczki po miejscach postindustrialnych z przewodnikiem służyć mają budowaniu nowej tożsamości miasta i regionu. Na specjalną uwagę zasługuje także funkcjonująca w Kronice wypożyczalnia kilkunastu miejskich rowerów z dużym napisem: Made in Bytom, rozpoznawalnym dla większości mieszkańców Bytomia. Za projekt „Alterantif turistik" Kronika została nominowana do nagrody Elle Style Award 2009.

Festiwal rzeźb z piasku zorganizowany na publicznym placu w centrum Berlina naprzeciwko dworca Hauptbahnhof.

Kultura otwiera miasto

W zielonym mieście jest więcej galerii sztuki niż galerii handlowych, więcej możliwości twórczej aktywności niż okazji do biernego oglądania i konsumowania.

Bogate życie kulturalne czyni miasto atrakcyjnym, integruje mieszkańców i przyciąga przybyszy z zewnątrz. Dlatego kultura to jedna z najlepszych inwestycji w zrównoważony rozwój miasta – inwestycja ekologiczna, przynosząca zarówno wzrost kapitału społecznego, jak i wzrost gospodarczy. O **politykę kulturalną** miasta władze powinny więc dbać nie mniej, niż o inwestycje infrastrukturalne. Oferta kulturalna w mieście otwartym musi być różnorodna w formie i treści, tak by każdy mógł znaleźć coś dla siebie.

Ambitne wydarzenia z kręgu kultury wysokiej, masowe imprezy rozrywkowe, oddolne inicjatywy twórcze i prestiżowe międzynarodowe festiwale – wszystko to składa się na **różnorodność**, dzięki której miasto tętni życiem.

Ważne jest też to, by władze zielonego miasta dbały o wolność artystyczną i wolność słowa. Kultura nie może podlegać cenzurze, być wykorzystywana do celów politycznych ani dostosowywana do gustów aktualnie rządzących.

Działania artystyczne w mieście spełniają jeszcze jedną bardzo ważną rolę: są narzędziem przełamywania barier społecznych, przeciwdziałania ksenofobii, homofobii czy rozwarstwieniu społecznemu. Warsztaty graffiti, bilety do teatru za złotówkę dla osób bezrobotnych, spektakle z udziałem bezdomnych mieszkańców miasta w roli aktorów – to działania włączające do społeczeństwa ludzi spychanych poza jego margines.

Czy wiesz, że...

W internetowym plebiscycie, zorganizowanym przez stołeczny dodatek „Gazety Wyborczej" na początku 2010 roku, za symbol wolnej Warszawy ostatniego 20-lecia uznano nieistniejący już klub **Le Madame**. Był to jeden z najprężniej działających w Warszawie ośrodków kulturalnych i centrów niezależnej aktywności politycznej i społecznej, który został w 2006 roku zamknięty decyzją administracji ówczesnego prezydenta stolicy, Lecha Kaczyńskiego.
Spotkania organizacji kobiecych i antywojennych, debaty organizowane przez Zielonych, spektakle poruszające problemy mniejszości – nie jest do końca jasne, co najbardziej mierziło rządzącą miastem prawicę. Brutalną eksmisję poprzedził protest okupacyjny prowadzony przez setki ludzi, w tym postaci świata sztuki (m.in. John Malkovich), polityki, osoby działające w organizacjach społecznych.

Płeć w wielkim mieście

Równość szans kobiet i mężczyzn to jeden z naczelnych celów politycznych Zielonych. Można go realizować m.in. przy planowaniu budżetu i projektowaniu przestrzeni publicznej miasta.

Budżety miast i miejskie inwestycje mają płeć: jedne wydatki bardziej służą kobietom, inne – mężczyznom. Nietrudno zgadnąć, że „męskie" wydatki są najczęściej priorytetowe. Tymczasem Unia Europejska stawia przed nami nowe wymagania: promowanie równości kobiet i mężczyzn poprzez uwzględnienie ich zróżnicowanych potrzeb we wszystkich aspektach życia. Ta unijna polityka, zwana **gender mainstreaming**, ma doprowadzić do zmian w strukturze rodziny, organizacji życia społecznego czy środowiska pracy w taki sposób, by osiągnięta została faktyczna i trwała równość kobiet i mężczyzn.

Konserwatywni politycy odrzucają *gender mainstreaming*. Próbują jedynie zaspokajać potrzeby kobiet i mężczyzn w ramach tradycyjnego podziału ról płciowych, przez co podział ten utrwala się. Na przykład przy planowaniu miejskich inwestycji za wydatek na rzecz kobiet uznają nowe place zabaw, bo to przecież kobiety opiekują się dziećmi.

Dla Zielonych polityka równości kobiet i mężczyzn oznacza zarówno przeciwdziałanie stereotypom, jak i zaspokajanie potrzeb obu płci. Przykładowo, inwestycje w place zabaw dla dzieci można uznać za realizację polityki równości płci wówczas, gdy jednocześnie wzmacnia się partnerstwo w podziale obowiązków wynikających z opieki nad dziećmi. Natomiast gdy budowane są np. nowe obiekty sportowe dla młodzieży, należy uwzględnić aktywność zarówno dziewcząt, jak i chłopców.

Co możesz zrobić?

- Dowiedz się, czy budżet Twojego miasta jest analizowany i konstruowany pod kątem wyrównywania szans kobiet i mężczyzn, czyli zgodnie z zasadą **gender budgeting**. Pierwszą tego typu inicjatywą w Polsce była **Gdańska Inicjatywa Budżetowania pod kątem Płci**, przeprowadzona w 2004 roku przez Stowarzyszenie Współpracy Kobiet NEWW-Polska.
- Dowiedz się, czy urząd miasta promuje i prowadzi równościową politykę płci, np. czy liczba kobiet zatrudnionych na wysokich, dobrze opłacanych stanowiskach w urzędzie jest zbliżona do liczby mężczyzn na tych stanowiskach. I podobnie – jaki jest odsetek kobiet i mężczyzn wśród osób wykonujących mniej prestiżowe, gorzej opłacane prace, np. wśród osób sprzątających, prowadzących sekretariaty itd.
- Wspieraj organizacje pozarządowe działające na rzecz równych szans kobiet i mężczyzn.
- Włącz się w kampanię **Równe Szanse** Zielonych 2004.

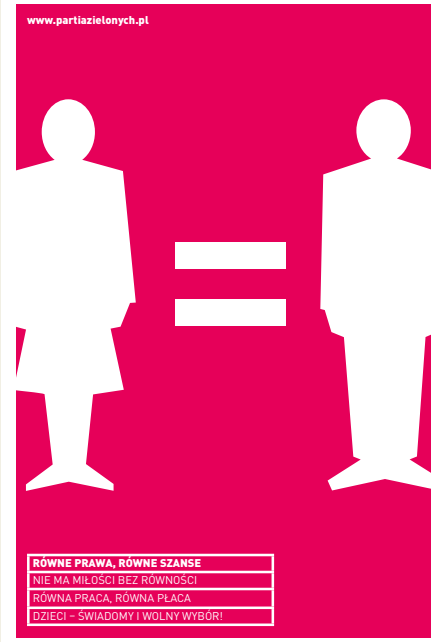

Sprawiedliwość ekologiczna

Dla Zielonych „dobra dzielnica" to taka, gdzie nie ma śmieci na ulicy, powietrze jest czyste, a poziom hałasu – niski. Każdy człowiek, niezależnie od grubości portfela czy koloru skóry, powinien mieć szanse żyć w takim miejscu.

Jednym z głównych wyznaczników atrakcyjności życia w mieście jest dziś stan środowiska, a nie – jak kiedyś – stopień industrializacji. Czysta woda i powietrze, dostęp do terenów zielonych i oddalenie od hałaśliwych dróg to jedne z najbardziej pożądanych miejskich **dóbr** – często luksusowych i dystrybuowanych w nierówny sposób. W wielu miastach Europy dochodzi do segregacji ekologicznej: ludzie biedni lub o innym kolorze skóry zmuszani są do życia w blokowiskach sąsiadujących ze spalarniami śmieci, autostradami, oczyszczalniami ścieków czy elektrowniami jądrowymi. Niesprawiedliwość ekologiczna ma także wymiar globalny: do wielu afrykańskich i azjatyckich miast ponadnarodowe korporacje przenoszą swoje fabryki, zanieczyszczając tamtejsze środowisko.

Zieloni europejscy opowiadają się za **ekologiczną sprawiedliwością**. Wszyscy mieszkańcy miast w Europie i na innych kontynentach powinni żyć w „dobrych dzielnicach" – gdzie nie ma śmieci na ulicy, powietrze jest czyste, a poziom hałasu niski. W takich miejscach podnosi się jakość życia, możliwości rozwoju lokalnych społeczności oraz poziom bezpieczeństwa. Przykładowo, badania stopnia zadowolenia z życia w europejskich miastach wskazują, że te najczystsze są w opinii mieszkańców jednocześnie najbardziej bezpieczne.

Czy wiesz, że...

- Do południowochińskiego miasta Guiyu i jego okolic trafia nielegalnie około 70% światowych odpadów elektronicznych. To kilkadziesiąt milionów ton zużytych monitorów, drukarek i komórek rocznie. Przy utylizacji tych niebezpiecznych odpadów w szkodliwych dla zdrowia i środowiska warunkach pracuje 150 tys. biednych ludzi, także dzieci. Zarabiają 3 dolary dziennie. W USA taka praca kosztowałaby dziesięć razy więcej.
- W najbardziej skażonych regionach Anglii mieszka czterokrotnie więcej ludzi pochodzących z mniejszości etnicznych, niż na terenach ekologicznie bezpiecznych.

Miejska demokracja, miejska edukacja

Wtrącanie się w sprawy publiczne to jeden z najważniejszych elementów miejskiej demokracji. Dlatego aktywność obywatelska powinna być ujęta w systemie edukacyjnym i wspierana przez władze.

W Polsce mamy jeden z najniższych w Europie poziomów zaufania do polityków i powszechnie panujące przekonanie, że „oni sobie, a my sobie". Tymczasem polityka jest kluczowym elementem naszej codzienności. Budowanie dróg i mostów bez chodników i ścieżek rowerowych, brak wsparcia dla oddolnych ruchów i inicjatyw kulturalnych, projektowanie przestrzeni publicznej w sposób nieprzyjazny dla osób z niepełnosprawnością ruchową – to przykłady politycznych decyzji na szczeblu miasta, które wpływają na obniżenie jakości i komfortu naszego życia, a jednocześnie są nieefektywnym wydawaniem publicznych pieniędzy. Nie powinniśmy się na to zgadzać – to jest nasze miasto i nasze pieniądze. Europejscy Zieloni, coraz częściej wybierani do rad miejskich, działają na rzecz jak największej przejrzystości i otwartości lokalnej polityki poprzez zwiększenie dostępu do informacji publicznej oraz wzmacnianie udziału obywatelek i obywateli w podejmowaniu decyzji. Służy temu m.in. organizowanie **konsultacji społecznych** czy stosowanie narzędzi **demokracji uczestniczącej**: referendów lokalnych oraz partycypacyjnego planowania przestrzennego i tworzenia budżetu.

Ale nie tylko. Zieloni uznają wtrącanie się w sprawy publiczne za jeden z najważniejszych elementów miejskiej demokracji. Dlatego w zielonym mieście aktywność obywatelska powinna być ujęta w **systemie edukacyjnym** i wspierana przez władze, placówki edukacyjno-oświatowe i organizacje pozarządowe. Szkolne i międzyszkolne debaty, spotkania młodzieży z radnymi miejskimi, kluby dyskusyjne, stowarzyszenia i grupy nieformalne, a także otwarte debaty w przestrzeni publicznej, akcje obywatelskie, manifestacje i demonstracje – to narzędzia edukujące nas do udziału w demokracji. Dzięki nim stajemy się aktywnymi obywatelami i obywatelkami, mającymi realny wpływ na wspólną przestrzeń.

Czy wiesz, że...

Na świecie i w Europie, m.in. w niektórych miastach Francji, Hiszpanii, Portugalii, Włoch, Anglii i Belgii, funkcjonują dziś **budżety partycypacyjne**. To demokratyczny proces dyskusji i podejmowania przez mieszkańców miasta decyzji o tym, w jaki sposób wydawać część miejskiego budżetu.

Coraz popularniejsze w miastach są autobusy o napędzie hybrydowym. W Polce produkuje je firma Solaris

2 Mobilność w zielonym mieście

Co możesz zrobić?

- sprawdź, czy Twoje miasto przyłączyło się do europejskiej sieci Miast bez Samochodu, i co robi, aby „zazielenić" miejski transport;
- zorganizuj debatę z lokalnymi politykami na temat polityki transportowej miasta;
- włącz się w kampanię **„Zielony transport"** Zielonych 2004.

Życie w miastach bez samochodu

W dobrze zarządzanych miastach transport zbiorowy wygrywa z samochodem.

Zieloni w Europie od dziesięcioleci wskazują, że indywidualny transport samochodowy jest w miastach bardzo nieefektywny oraz szkodliwy dla zdrowia i środowiska. Samochody osobowe przewożą najczęściej jedną osobę, zużywając średnio na pasażera nawet do kilkudziesięciu razy więcej paliwa i cennej miejskiej przestrzeni, niż pojazdy komunikacji zbiorowej. **Europejska Agencja Środowiska** szacuje, że szkodliwe koszty zewnętrzne transportu (np. wypadki, zanieczyszczenia, hałas) wynoszą około 8% PKB Unii Europejskiej. Zieloni podkreślają także aspekt społeczny miejskiej motoryzacji: samochody przyczyniają się do rosnącej atomizacji społeczeństwa i alienacji.

W dobrze zarządzanych miastach nowoczesny i bezpieczny transport zbiorowy wygrywa konkurencję z samochodami. W Unii Europejskiej działa sieć **Miast bez Samochodu**, których władze prowadzą aktywną politykę transportową, promującą zieloną mobilność: transport zbiorowy, strefy piesze i transport rowerowy.

Już ponad 80 polskich miast uczestniczy w Europejskim Tygodniu Zrównoważonego Transportu, którego kulminację stanowi Europejski Dzień bez Samochodu. Szybkie niskopodłogowe tramwaje, miejskie koleje czy autobusy dostępne także dla niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi i osób starszych, jeżdżące po **specjalnie wydzielonych pasach**, stają się nie tylko atrakcyjnym środkiem transportu, ale także ważnym elementem przestrzeni publicznej integrującej mieszkańców.

Jest jeszcze jeden ważny powód do promocji zielonej mobilności w miastach: transport w Unii Europejskiej jest odpowiedzialny za 30% emisji gazów szklarniowych, powodujących **zmiany globalnego klimatu**. Stanowi też najszybciej rosnące ich źródło.

Wszyscy jesteśmy pieszymi

W najbardziej cywilizowanych miastach europejskich – z pewnością dzięki wyższej kulturze, ale także w efekcie realizacji odpowiedniej polityki – piesi nie obawiają się przechodzić przez ulicę, a kierowcy zawsze udzielają im pierwszeństwa.

W wielu regionach naszego kontynentu **piesi**, podobnie jak rowerzyści, należą nadal do najbardziej dyskryminowanych grup uczestniczących w ruchu miejskim. Przykładowo w Polsce co trzecia ofiara wypadków drogowych to osoba poruszająca się na piechotę, co dziesiąta ginie na przejściu dla pieszych. Zbyt szerokie jezdnie, krótkie zmiany świateł dla pieszych, rzadko rozmieszczone przejścia przez ulice, parkowanie samochodów na chodnikach i niewielka ilość miejsc niedostępnych dla ruchu kołowego – to przykłady braku „pieszej polityki", z którym spotykamy się w wielu polskich miastach. Dlatego w obronie praw pieszych występują organizacje pozarządowe, a także lokalne koła **partii Zielonych**.

W miastach przyjaznych pieszym wzrasta poziom bezpieczeństwa i poprawia się jakość przestrzeni publicznej. Istnieje wiele elementów **miejskiej polityki pieszej** zachęcającej mieszkańców do częstszego poruszania się po mieście na piechotę: dobre oświetlenie, wygodne ławki, bezpieczne chodniki, „sztuka ulicy", zieleń, ograniczenia prędkości, restrykcje w dostępie do miejsc parkowania lub całkowity zakaz wjazdu dla samochodów. Wszystko to wpływa korzystnie na nasze zdrowie i stan środowiska, a także na rozwój **kapitału społecznego** miasta. Strefy piesze są bowiem miejscem integracji mieszkańców wzmacniającym więzi, budującym zaufanie i zaangażowanie w działalność lokalną.

Czy wiesz, że...

- 37% ruchu miejskiego w Barcelonie odbywa się na piechotę?
- władze niektórych miast opracowują specjalne strategie poprawiające sytuację pieszych, uznając ją za ważny priorytet polityczny?

Rowerzystki i rowerzyści podczas warszawskiej „Masy na autyzm", dzięki której udało się zebrać środki na stworzenie przedsiębiorstwa zatrudniającego osoby z autyzmem.

Rower w zielonym mieście

45 milionów ludzi w Europie używa roweru jako głównego środka transportu.

„Warszawa to nie wieś, żeby po niej **rowerem** jeździć" – powiedział kilka lat temu urzędnik odpowiedzialny za stan dróg w stolicy. Podążając tym tokiem myślenia, należałoby uznać, że do największych wsi w Europie należą Amsterdam czy Berlin, w których rower jest pełnoprawnym środkiem transportu. We włoskim Bolzano na jednej z głównych ścieżek rowerowych zainstalowano licznik, który po sześciu miesiącach wskazał liczbę ponad miliona przejazdów na dwóch kółkach.

Europejskie miasta realizujące zieloną politykę transportową rozbudowują systemy korzystania z **rowerów publicznych**, sieci dróg i parkingów rowerowych. Bo każda rowerzystka i każdy rowerzysta na ulicy to mniej spalin, mniej korków i hałasu, ale też zdrowsi mieszkańcy. To także miliony złotych oszczędności w miejskich budżetach – dzięki np. uniknięciu wydatków na remonty i budowę nowych dróg czy leczenie chorób cywilizacyjnych.

Czy wiesz, że...

- 9% Europejek i Europejczyków w UE wskazuje rower jako główny środek transportu w codziennych podróżach – to prawie 45 milionów rowerzystek i rowerzystów!
- w rosnącej liczbie miast europejskich pojawiają się tysiące miejskich rowerów do użytku publicznego – można je już spotkać m.in. w Krakowie, Kopenhadze, Paryżu, Barcelonie, Pradze czy Sztokholmie;
- w każdy ostatni piątek miesiąca setki tysięcy osób biorą udział w **„masach krytycznych"** – demonstracjach-przejazdach przez główne ulice miast w Europie: od Moskwy, przez Warszawę, do Lizbony, od fińskiego Turku, przez Szczecin, do Hanii na Krecie. Ten niezmotoryzowany ruch społeczny angażuje się często w inicjatywy poprawiające jakość przestrzeni publicznej w mieście czy jakość życia mieszkańców.

Rower ma także wymiar społeczny. Już w XIX wieku dwukołowiec został uznany przez ruch feministek i sufrażystek za „maszynę wolności", która zdynamizowała proces emancypacji kobiet. Ze względu na dostępność roweru, wynikającą ze stosunkowo niskiej ceny, łatwości obsługi i bardzo niskich kosztów eksploatacji, także obecnie w wielu krajach podnosi on poziom mobilności, a tym samym przyczynia się do wyrównywania szans rozwojowych mieszkańców. W miastach przyjaznych dla rowerów rozwija się także **kultura rowerowa**.

Zielone miasto – zdrowe i przyjazne przyrodzie

3

Miasto ludzi aktywnych

Odpowiednie planowanie przestrzeni i inwestycje miejskie zachęcają mieszkańców do większej aktywności fizycznej.

Dla Zielonych jakość życia w mieście nierozerwalnie łączy się z aktywnością jego mieszkańców. Propagujemy czynny sport i wypoczynek, np. masowe biegi uliczne czy rowerowe przejazdy nazywane **„masami krytycznymi".** Do rozwijania aktywności poprzez te integrujące i zdrowe imprezy nie potrzeba potężnych i drogich narodowych stadionów – wystarczy trochę dobrej woli władz miasta i otwarcie miejskiej przestrzeni, m. in. ulic i miejskich parków.

Aktywność jest nam coraz bardziej potrzebna – tyjemy i to pomimo, że większość z nas sensownie zmienia dietę. Ta niekorzystna tendencja (w latach 1996 – 2002 przeciętny Europejczyk przybrał na wadze od 1 do 2 kilogramów) wynika głównie z ograniczania codziennego ruchu. Dlatego władze miasta, poprzez odpowiednie planowanie przestrzeni i inwestycje, powinny stwarzać możliwości większej aktywności fizycznej mieszkańców, uwzględniając przy tym specyficzne potrzeby różnych grup i pokoleń: kobiet, dzieci, osób starszych i z niepełnosprawnością. Wówczas nie będziemy potrzebowali tylu szpitalnych łóżek.

Promując **politykę zdrowotną**, Zieloni wspierają zakaz palenia w miejscach publicznych i miejscach pracy, gdyż naszym zdaniem wolność jednego człowieka kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność drugiego – niepalącego. W Unii Europejskiej z powodu palenia umiera co roku prawie 730 tysięcy osób – 80 tysięcy z nich to bierni palacze. Całkowity zakaz palenia w miejscach publicznych wprowadziły już m. in. Irlandia, Włochy, Malta, Norwegia, Szwecja, Finlandia, Wielka Bytania i Francja. Czas na zakaz palenia na obszarze całej Unii Europejskiej.

Co możesz zrobić?

- dowiedz się, czy Twoje miasto należy do europejskiej sieci **Zdrowych Miast** i jakie działania podejmuje dla poprawy zdrowia mieszkańców;
- „więcej parków, mniej parkingów": sprawdź wydatki z miejskiej kasy na rozbudowę parków, ogólnodostępnych boisk, hal sportowych czy basenów, i porównaj je np. z wydatkami na budowę nowych dróg i parkingów.

Miasto przyjazne przyrodzie

Tak jak my potrzebujemy dzikiej przyrody, tak środowisko naturalne potrzebuje naszej mądrej polityki.

Czy zastanawialiście się kiedyś, skąd bierze się czysta woda w waszych kranach albo świeże powietrze, gdy otwieracie okna, żeby przewietrzyć mieszkania? To bezcenne dobra wspólne, które dostajemy od przyrody. Nie są one jednak nieskończone. Dlatego w żywotnym interesie europejskich mieszczuchów leży ochrona środowiska naturalnego.

Ale nie tylko o interes ludzi tu chodzi. Ziemia jest także miejscem życia zwierząt i roślin. I podczas gdy liczba ludzi rośnie, to życie i przetrwanie np. 42% innych ssaków czy 52% ryb słodkowodnych jest na naszym kontynencie zagrożone. Według wyliczeń **Instytutu Wuppertalskiego** każda Europejka i każdy Europejczyk – a 75% z nas mieszka w miastach – zużywa rocznie około 50 ton środowiska, wytwarzając, używając i wreszcie wyrzucając jako odpady tysiące produktów. To o wiele za dużo, jak na możliwości Ziemi i przyrody. A że nie tylko przysłowiowe ryby, ale też inne gatunki zwierząt i roślin głosu nie mają, to muszą go zabrać w ich imieniu zieloni politycy i zielone polityczki.

Realizowanie strategii ochrony **bioróżnorodności** może przybierać różne formy. To między innymi działanie na rzecz ochrony obszarów przyrodniczych wokół miasta przed nadmiernym ich przekształcaniem w przemysłowe gospodarstwa rolne czy fabryki. To także ograniczenie ruchu samochodowego, który bardzo szkodliwie oddziałuje na przyrodę. To wreszcie realizowanie w miastach programów oszczędności wody, dające w efekcie zmniejszanie ilości ścieków trafiających do rzek i jezior. To także tworzenie obszarów prawnej ochrony w formie np. parków narodowych, obszarów Natura 2000 czy rezerwatów przyrody. W Niemczech, m.in. dzięki działaniom politycznym **partii Zielonych**, wdraża się obecnie programy przywracania naturalności zniszczonych wcześniej rzek. Tymczasem w Polsce kolejne ekipy rządowe postępują odwrotnie: niszczą dzikie rzeki poprzez ich regulację.

Powyższe przykłady pokazują, że tak jak my potrzebujemy dzikiej przyrody, tak środowisko naturalne potrzebuje naszej mądrej **polityki**. Stąd pytanie: być czy nie być mieszczuchem przyjaznym przyrodzie, jest równie retoryczne jak pytanie: być czy nie być w ogóle.

Czy wiesz, że...

W pierwszym europejskim rankingu zielonych miast, ogłoszonym w grudniu 2009 roku, zdecydowanie przodują miasta skandynawskie na czele z Kopenhagą, Sztokholmem i Oslo. Z rankingu wynika, iż o wpływie miast na środowisko decydują główne dwa czynniki. Pierwszym jest stopień zamożności – miasta bogatsze stać na nowoczesne rozwiązania energooszczędne i chroniące środowisko. Drugim jest poziom obywatelskiej świadomości mieszkańców, która decyduje często o różnych proekologicznych wyborach, np. rezygnacji z korzystania z samochodu na rzecz roweru. Ponadto aktywność obywateli w partiach politycznych i organizacjach pozarządowych działających na rzecz środowiska pomaga we wdrażaniu przyjaznych przyrodzie przepisów prawa.

Żywność jest polityczna

Wybierając konkretne produkty, możemy wspierać zarówno lokalnych producentów żywności, jak i etyczne firmy z ubogich krajów.

Żyjemy w miastach, daleko od miejsc, gdzie produkowana jest żywność, którą jemy. Niewiele wiemy o tym, z czego i w jaki sposób powstaje. Czasami jesteśmy zaskoczeni, a nawet przerażeni, gdy dowiadujemy się o masowym skażeniu żywności, o jej modyfikacji genetycznej czy o chorobach powodujących śmierć milionów zwierząt hodowlanych. Trudno jest nam uwierzyć, że np. uprawa bananów czy kakao może być przyczyną wyzysku dzieci, pracujących na plantacjach w krajach rozwijających się.

Wiele zależy od postawy lokalnych władz i naszego zaangażowania w lokalną politykę żywnościową. Dlatego:

- wspieraj istnienie miejskich targowisk – wybieraj częściej świeżą, sezonową, lokalną żywność (przetwarzanie i wożenie żywności po Europie to niższa jakość samej żywności i niepotrzebne emisje zanieczyszczeń);
- namów władze swojego miasta na współpracę z blisko leżącymi gminami wiejskimi i zamawianie lokalnej certyfikowanej **żywności ekologicznej** dla dzieci w żłobkach, przedszkolach i szkołach. Poprawi to nie tylko zdrowie dzieci, ale także stan środowiska wokół miasta oraz polepszy sytuację ekonomiczną lokalnych rolników;
- zaproponuj władzom miasta kupowanie produktów spożywczych z certyfikatem **Fair Trade**, przyznawanym producentom z krajów rozwijających się, którzy w tworzą właściwe warunki pracy, zapewniając m.in. godne wynagrodzenie i nie korzystają z pracy dzieci;
- działaj na rzecz włączenia się Twojego miasta do europejskiej sieci Slow Cities, które promują jakość miejskiego życia bez pośpiechu, w powiązaniu z kulturą żywności **„slow food"**, stanowiącą alternatywę dla miasta „fastfoodowego";
- pamiętaj, że w mieście masz dostęp do zróżnicowanej żywności, co umożliwia ograniczenie konsumpcji mięsa, a nawet przejście na **wegetarianizm**, za czym przemawiają względy etyczne i zdrowotne.

Czy wiesz, że...

- Grupa Zielonych w Parlamencie Europejskim oraz Zieloni 2004 prowadzą kampanię **„Przyłącz się do żywnościowej rewolucji"**;
- Władze szwedzkiego miasta Malmö promują wśród mieszkańców produkty Fair Trade poprzez m.in. akcje uświadamiające na temat etycznej konsumpcji.

4 Zielone miasto – oszczędne i inteligentne

Zielona administracja

Oszczędność i efektywność funkcjonowania magistratów poprawia stan naszych portfeli i środowiska, podnosi jakość życia.

Jednym z największych konsumentów w Twoim mieście są jego władze. Miliony złotych z miejskiej kasy (czyli naszych kieszeni) wydawane są co miesiąc na eksploatację samochodów służbowych, ogrzewanie i oświetlenie komunalnych budynków czy rachunki telefoniczne. Przykładowo, koszty samego papieru w urzędzie niespełna 20-tysięcznego Ożarowa Mazowieckiego wyniosły w jednym roku ponad 55 tysięcy złotych, a wydatki na książki do miejskich bibliotek publicznych – czterokrotnie mniej. Wprowadzając obieg e-dokumentów w **e-urzędzie**, można te proporcje odwrócić. Ponadto dobry przykład płynący z magistratu może być znakomitą promocją proekologicznych, oszczędnościowych zachowań oraz podstawą budowania rynku dla przyjaznych środowisku towarów i usług, tworzącego **zielone miejsca pracy**. Dlatego zapytaj władze swojego miasta, czy oszczędnie gospodarują Twoimi pieniędzmi, a jednocześnie wzmacniają lokalną gospodarkę i chronią środowisko poprzez np.:

- wprowadzenie **zielonych zamówień** publicznych;
- wykonanie **termomodernizacji** – zarówno w samym magistracie, jak i budynkach komunalnych; w ten sposób obniżą się miejskie rachunki za ogrzewanie i prąd, powstaną lokalne miejsca pracy, a do środowiska trafi mniej zanieczyszczeń;
- wprowadzenie elektronicznego obiegu i archiwizacji dokumentów – oprócz zaoszczędzenia papieru i energii – zmniejszy się czynsz za powierzchnię zajmowaną przez miejskie archiwa;
- promowanie pracowników samorządu, którzy docierają do pracy na piechotę, na rowerze albo korzystają z komunikacji zbiorowej – w ten sposób urząd miasta zmniejsza wydatki na utrzymanie parkingów, dróg i samochodów służbowych;
- zastosowanie wolnego i darmowego oprogramowania w urzędowych komputerach;
- korzystanie z bezpłatnych komunikatorów do rozmów telefonicznych.

Czy wiesz, że...

- dzięki wprowadzeniu fakturowania elektronicznego w całej Unii Europejskiej podatnicy mogliby co roku zaoszczędzić 15 mld euro;
- koła **partii Zieloni 2004** prowadzą kampanie zazieleniania administracji. Zapraszamy do współpracy.

Miejskie społeczeństwo recyklingu

Spalarnie pchają się na wschód Europy

- W nowych krajach członkowskich Unii, gdzie zapełniają się istniejące wysypiska śmieci, nasila się lobbing na rzecz budowania spalarni odpadów komunalnych. W Polsce proponowany przez prawicowy rząd a krytykowany przez partię Zielonych program budowy spalarni, może pochłonąć ponad 50% środków przeznaczonych na gospodarkę odpadami w latach 2007 – 2013. Z kolei Zieloni w Parlamencie Europejskim sprzeciwiają się prawicowo-neoliberalnym projektom „wolnego przepływu" śmieci do spalania czy składowania w granicach UE, a także ich eksportowi do biedniejszych krajów poza Unią. Kłopotliwy problem odpadów musimy rozwiązywać jak najbliżej miejsca ich wytwarzania.
- Stowarzyszenie **"Niepełnosprawni dla Środowiska EKON"** stworzyło w Warszawie 444 zielone miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych przy zbiórce i segregowaniu odpadów opakowaniowych.

Zamiast budować spalarnie śmieci i powiększać wysypiska, w zielonym mieście ograniczamy ilość odpadów i organizujemy systemy ich selektywnej zbiórki i kompostowania.

Przeciętny mieszkaniec Europy codziennie wyrzuca około 1,5 kg. śmieci, które trafiają głównie na wysypiska. Tymczasem większość zawartości naszych koszy to zasoby nadające się do kompostowania albo stanowiące wartościowe surowce wtórne: papier, szkło, tworzywa sztuczne czy metale. Dlatego Unia Europejska przyjęła strategię budowania **społeczeństwa recyklingu**. Jej elementem jest ograniczenie ilości odpadów o 20% do 2010 r. i o 50% do 2050 r. Ponadto ilość odpadów biodegradowalnych trafiających na wysypiska w latach 2010, 2013 i 2020 musi zmniejszyć się odpowiednio o 25%, 50% i 65% w stosunku do ilości z 1995 r.

Partie Zielonych promują w miastach ograniczanie ilości odpadów u źródła oraz **recykling** - system ich selektywnej zbiórki i kompostowania - metody tańsze, tworzące zielone miejsca pracy, bardziej ekologiczne i cieszące się przychylnością mieszkańców. W 2008 r. UE przyjęta znowelizowaną dyrektywę ramową w sprawie odpadów, której celem jest zmniejszenie ilości odpadów składowanych na składowiskach lub spalanych, gdyż obie formy ich utylizacji są szkodliwe dla środowiska.

Co możesz zrobić?

- domagaj się od władz wprowadzenia opłat za torby plastikowe i inne produkty jednorazowe, segregacji oraz kompostowania śmieci w całym mieście (sprawdź, czy w urzędzie też segregują odpady);
- wskazuj miastu na konieczność kupowania produktów z recyklingu (np. papieru)
- współpracuj z **partią Zielonych** i organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi działania na rzecz ograniczania ilości odpadów i recyklingu.

Czy wiesz, że...

- **Partie Zielonych w całej Europie** sprzeciwiają się rozwojowi energetyki jądrowej oraz promują stopniowe odejście od surowców nieodnawialnych, np. węgla, ropy, gazu;
- 8 listopada 2009 Hiszpania pobiła rekord w pozyskiwaniu energii z wiatru, która pokryła aż 53 proc. zapotrzebowania tego kraju na prąd;
- **Instytut Energii Odnawialnej** szacuje, że już dziś istnieją techniczne możliwości, aby 47% bieżącego zużycia energii w Polsce było zapewnione ze źródeł odnawialnych.

Demokracja energetyczna

Budujemy energetyczną demokrację: każdy dach w zielonym mieście staje się lokalną mikroelektrownią lub mikrociepłownią, kontrolowaną przez lokalne społeczności.

Partie Zielonych promują **zazielenianie energetyki**: oszczędzanie energii, podnoszenie efektywności jej produkcji, dystrybucji i wykorzystania oraz rozwój źródeł odnawialnych, np. biomasy, energii wiatru, wody i słońca. Zieloni opowiadają się także za decentralizacją produkcji i konsumpcji energii. Zamiast kilku potężnych elektrowni monopolizujących rynek, w miastach powinny powstawać setki, a nawet tysiące mniejszych zakładów energetycznych kontrolowanych przez lokalne społeczności oraz połączonych inteligentną siecią, poprzez którą – w zależności od potrzeb – można pobierać albo wysyłać energię. Realizacja zasady: **„każdy budynek staje się elektrownią"** to podstawa demokracji i bezpieczeństwa energetycznego w mieście.

Dzięki zaangażowaniu mieszkańców i aktywnej polityce władz, coraz większa liczba miejskich dachów w Europie zamienia się w lokalne mikroelektrownie albo mikrociepłownie – zależnie od tego, czy zainstalujemy na nich panele słoneczne (wytwarzające prąd) czy kolektory słoneczne (podgrzewające wodę). Podobnie wiele osiedli otwiera np. lokalne mikroelektrociepłownie na biomasę. W połączeniu z termorenowacją budynków (m.in. ocieplenie, wymiana okien na energooszczędne) albo budową budynków pasywnych zapewniają one komfort cieplny: w zimie – tańsze ogrzewanie, w lecie – niższe rachunki za wentylację i chłodzenie. Jednocześnie do środowiska przez cały rok trafia mniej zanieczyszczeń, a lokalna gospodarka rozwija się, tworząc **zielone miejsca pracy**.

Ponadto, zdaniem partii Zielonych oszczędne korzystanie z energii oraz rozwój jej odnawialnych źródeł jest najbardziej efektywnym i najbezpieczniejszym sposobem zapobieżenia kryzysowi energetycznemu oraz zahamowania zmian klimatu.

Zielona gospodarka miasta

W zielonym mieście rozwija się „czysty biznes" – odpowiedzialny społecznie i ekologicznie.

Dla gospodarki zielonego miasta ważny jest nie tylko kapitał finansowy, ale także zasoby **kapitału społecznego** i **przyrodniczego**. Miarą tego pierwszego są m.in.: poziom wzajemnego zaufania mieszkańców i ich zaangażowania w działalność dla wspólnego dobra, stopień zadowolenia z życia i relacji międzyludzkich; natomiast drugiego – np.: poziom różnorodności biologicznej oraz wielkość odnawialnych i nieodnawialnych zasobów naturalnych. Dlatego zielone miasto jest otwarte na każdą aktywność gospodarczą, która jest przyjazna człowiekowi i poprawia naszą jakość życia, a jednocześnie nie szkodzi środowisku i przyszłym pokoleniom.

„Czysty biznes" może być rozwijany w wielu gałęziach nowoczesnej **zielonej gospodarki**: w sektorze energooszczędności, efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii, w ekoturystyce, kulturze, rozrywce, rolnictwie ekologicznym i ochronie przyrody, zielonym transporcie czy usługach publicznych (np. profilaktyce zdrowotnej czy opiece). W połączeniu z odpowiednią miejską polityką inwestycyjną w edukację, badania naukowe czy centra innowacyjności, zielony biznes daje trwałe, lokalne **miejsca pracy**, stając się kołem napędowym zrównoważonego rozwoju miasta oraz wyrównywania szans. Zieloni opowiadają się ponadto za dużą różnorodnością w gospodarce, którą szczególnie wzmacniają małe i średnie przedsiębiorstwa (także **przedsiębiorstwa społeczne**) związane z lokalną społecznością i gospodarką. Rolą władz miasta jest zapewnienie im warunków uczciwej konkurencji – także z ponadnarodowymi korporacjami.

Narzędziem wspierania rozwoju zielonej gospodarki jest też, postulowana przez Zielonych, ekologiczna reforma podatkowa. Polega ona na zmniejszeniu opodatkowania pracy i inwestycji (dobre zasoby) przy jednoczesnym podnoszeniu podatków nakładanych na zanieczyszczenia oraz nieefektywne korzystanie z zasobów naturalnych i energii (złe zasoby). W ten sposób biznesowi bardziej opłaca się chronić, niż niszczyć środowisko.

Największy dach pokryty panelami słonecznymi (2 tys. m^2) na urzędzie miasta Genk w Belgii wytwarza ok. 200 tys. kwh rocznie, ograniczając emisję CO_2 o 60 ton.

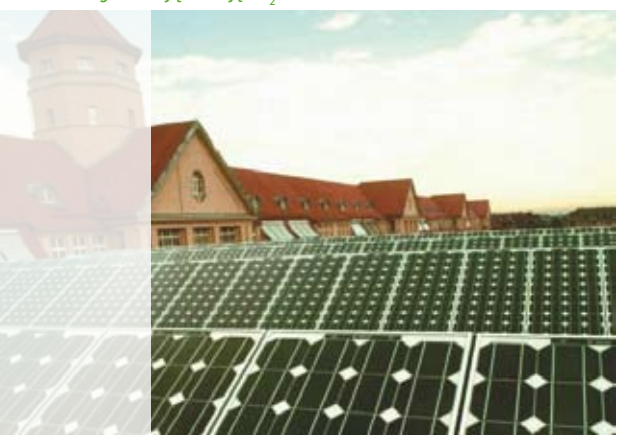

Czy wiesz, że...

- **Brytyjska Fundacja Nowej Ekonomii** przedstawiła raport dotyczący wartości pracy wykonywanej m.in. przez osoby pracujące w sortowni odpadów, z którego wynika, że każda złotówka wydana na wynagrodzenie w tym sektorze przynosi aż 12 zł zsumowanej wartości dóbr dla lokalnej społeczności. Ten sam raport wskazuje, że każda złotówka opłacająca pracę bankowca przynosi 7 zł strat dla społeczeństwa i gospodarki, co wynika np. z tworzenia baniek spekulacyjnych.
- Na dachu chłodni firmy Frosta zainstalowano największą w Polsce komercyjną elektrownię słoneczną o powierzchni 600 m^2, o łącznej mocy 80,5 kW, pozwalającą zaoszczędzić nawet do 30% energii zużywanej do wychłodzenia mroźni.

5 Zielone miasto w globalnej wiosce

Twoje miasto chroni klimat

Czy wiesz, że...

Raport ekonomisty Nicholasa Sterna przygotowany dla brytyjskiego rządu w 2007 roku wskazuje, że jeśli nie podejmiemy natychmiast intensywnych działań na skalę międzynarodową, to zmiany klimatyczne mogą w nadchodzących dziesięcioleciach przynieść skutki społeczne i gospodarcze porównywalne do tych, jakie wywołały dwie wojny światowe w XX wieku.

Zmiany klimatyczne powodowane głównie przez mieszkańców miast bogatej Północy najbardziej uderzają w biedne Południe.

W wielu odległych zakątkach świata żyją ludzie tacy jak my, tyle że ich zdaniem w Polsce mieszka się jak w raju, a oni przeżywają na co dzień piekło: wojny o dostęp do słodkiej wody, susze powodujące głód i śmierć, powodzie i huragany niszczące dobytek ich życia. **Zmiany klimatyczne** – wynik emisji gazów cieplarnianych, będących w głównej mierze efektem stylu życia mieszkańców miast globalnej, uprzemysłowionej Północy - najmocniej uderzają w najbiedniejszych na Południu i w przyszłe pokolenia, które będą płacić nasze „klimatyczne rachunki".

Zdaniem Zielonych nie ma „pierwszego", „drugiego" czy „trzeciego" świata, m.in. dlatego, że zanieczyszczenia nie znają granic. Z tego powodu wszyscy musimy solidarnie podjąć działania na rzecz zapobiegania zmianom klimatycznym i ochrony globalnego środowiska. Od jego stanu zależy nasza wspólna przyszłość na Ziemi.

Unia Europejska, będąc trzecim (po Chinach i Stanach Zjednoczonych) emitentem dwutlenku węgla na świecie, przyjęła **pakiet klimatyczno-energetyczny 3x20**, zawierający m.in. zobowiązanie ograniczenia do 2020 roku emisji dwutlenku węgla o 20% (albo o 30%, jeśli przyłączą się Stany Zjednoczone, Chiny i inne kraje zanieczyszczające globalną atmosferę). Jednak klęska międzynarodowych negocjacji klimatycznych w Kopenhadze w grudniu 2009 roku wskazuje, że działanie na szczeblu państw to za mało, żeby skutecznie powstrzymać najbardziej dramatyczne zmiany globalnego klimatu.

Kluczowe jest włączenie się europejskich miast i metropolii poprzez wdrażanie lokalnej polityki klimatyczno-energetycznej. Dziś w Unii Europejskiej na rzecz ograniczenia zmian klimatycznych działa już ponad 1300 miast reprezentowanych w **Porozumieniu Burmistrzów**, do którego należy zaledwie kilka miast z Polski, oraz 1400 miast z 17 krajów (ponad 10% mieszkańców Unii) zrzeszonych w Sojuszu Klimatycznym. Organizacje te promują miejskie programy ograniczające zużycie energii i emisję dwutlenku węgla. W 2009 roku za realizację tych programów Sojusz wyróżnił nagrodą Climate Star 15 miast, m.in. Hagę, Barcelonę i Wiedeń.

Ślad ekologiczny miasta

Czy wiesz, ile dokładnie kilometrów kwadratowych zajmuje Twoje miasto? 50? 100? Gdyby mierzyć powierzchnię miast ilością konsumowanych w nich zasobów naturalnych, byłyby one ogromne. Sama tylko Warszawa zajmowałaby powierzchnię dwóch województw: mazowieckiego i podlaskiego.

Coraz częściej, mówiąc o stanie środowiska na świecie, wskazujemy na **ślad ekologiczny**, czyli stopień konsumpcji zasobów planety. Taki ślad pozostawia każdy człowiek, pijąc wodę, jedząc posiłek, jadąc samochodem, ogrzewając dom, wyrzucając śmieci itd. Gdyby całą powierzchnię lądów rozdzielić równo pomiędzy ludzkość, na każdego z nas wypadłoby 1,8 hektara Ziemi z jej zasobami. Tymczasem mieszkaniec globu średnio konsumuje zasoby z 2,2 hektara. A to oznacza, że w perspektywie globalnej „zjadamy" o 22% zasobów więcej, niż nasza planeta jest w stanie wyprodukować – resztę „pożyczamy" od przyszłych pokoleń.

W Polsce średnio pochłaniamy aż 3,3 hektara, wytwarzając 1,5-hektarowy dług ekologiczny. Jego największymi producentami są miasta, stanowiące obszary najgęściej zaludnione. Warszawa, gdzie na każdym kilometrze kwadratowym mieszka prawie 3300 osób, musiałaby więc rozciągnąć się na dwa województwa: mazowieckie i podlaskie, żeby ilość zasobów naturalnych zużywanych przez mieszkańców pokrywała się z jej powierzchnią. Dla uzmysłowienia mieszkańcom naszego globu problemu nadmiernego zużycia naturalnych zasobów, od kilku lat obchodzimy **Dzień Długu Ekologicznego**. Wskazuje on, w którym dniu poszczególne kraje wyczerpują swoje roczne zasoby naturalne i zaczynają żyć do końca roku na „ekologiczny kredyt" reszty planety i przyszłych pokoleń. Przypada on: na Ziemi – 9 października, na Słowacji – 11 listopada, w Austrii – 1 października, w Polsce – 5 sierpnia, w Niemczech – 29 maja, w Wielkiej Brytanii – 16 kwietnia, a w Holandii – 2 marca.

Jak zmniejszyć ślad ekologiczny?

- dociepl swój dom, zamontuj energooszczędne okna;
- poruszaj się na piechotę, korzystaj z roweru i komunikacji zbiorowej, unikaj jazdy samochodem (szczególnie bez pasażerów);
- zamiast jeździć np. do urzędu, załatwiaj sprawy przez Internet czy przez telefon;
- korzystaj z energooszczędnych urządzeń AGD, energooszczędnego oświetlenia itp.;
- oszczędzaj wodę;
- ograniczaj konsumpcję mięsa – jego produkcja (szczególnie przemysłowa) szkodzi Tobie i środowisku; no i nie zapominajmy też o zwierzętach;
- nie kupuj tego, czego nie potrzebujesz;
- myśl globalnie i zastanów się, co jeszcze może poprawić kondycję naszej planety.

Czy wiesz, że...

- ponad 500 miast i gmin, skupionych w Radzie Gmin i Regionów Europy, jest sygnatariuszami Europejskiej Karty na rzecz Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym (*European Charter for Equality of Women and Men in Local Life*);
- w 1985 roku Ateny zostały pierwszą Europejską Stolicą Kultury, inaugurując w ten sposób nową inicjatywę UE, służącą promocji wielokulturowości kontynentu. W roku 2000 polski Kraków i czeska Praga stały się pierwszymi Europejskimi Stolicami Kultury z Europy Środkowo-Wschodniej.

Miasto w Europie, Europa w mieście

Miasta partnerskie, sieci, projekty transgraniczne – od kilkudziesięciu lat powstaje europejska „międzymiastówka".

Coraz więcej europejskich miast – a mieszka w nich ponad 75 proc. ludności naszego kontynentu – podejmuje współpracę, by budować mosty pomiędzy Europejczykami, dzielić się zasobami, wiedzą i doświadczeniami.

Współpraca ta przybiera różnorodne formy: ponad 30 tysięcy miast uczestniczy w programach **partnerstwa miast bliźniaczych**, wiele zawiązuje sieci tematyczne, a jeszcze inne realizują konkretne przedsięwzięcia w ramach współpracy transgranicznej.

W ostatnich latach **zazielenianie miast** stało się jednym z najważniejszych priorytetów politycznych Unii Europejskiej – także dzięki temu, że coraz więcej Zielonych polityków i polityczek zasiada w lokalnych radach miast i gmin. Poprawa jakości życia poprzez zrównoważony rozwój i modernizację przyjazną człowiekowi i środowisku staje się priorytetem działania wielu europejskich sieci.

Są to np.:

- **Sojusz Klimatyczny** – działa na rzecz powstrzymania zmian klimatycznych i ochrony praw najbiedniejszych społeczności dotkniętych globalnymi katastrofami;
- **Miasta bez Samochodu** – promują zieloną mobilność, w tym transport przyjazny środowisku;
- **Zdrowe Miasta** – propagują zdrowy tryb życia i profilaktykę zdrowotną;
- **sieć Slow Cities** – działa na rzecz miejskiej jakości życia osiąganej poprzez zwolnienie jego tempa i budowanie przyjaznej sfery publicznej w miastach.

Globalizacja w zielonym mieście

75 procent Europejczyków mieszkających w miastach ma ogromny wpływ na kształt globalizacji, a ta ma coraz większy wpływ na życie każdego człowieka.

Nieustannie słyszymy o globalizacji, której dominującym obecnie modelem jest korporacyjny neoliberalizm, przyczyniający się m.in. do wyzysku ludzi i niszczenia środowiska naturalnego. Zieloni nie są przeciwni globalizacji jako takiej, są jednak zwolennikami innego jej modelu, opartego m.in. na **sprawiedliwym handlu**, globalizacji **praw człowieka** i ochronie światowych zasobów **przyrody**. Postulaty te można realizować nie tylko na arenie międzynarodowej, ale także na poziomie miasta.

Zieloni, promując alterglobalne miasto, proponują:

- dowiedz się, czy władze Twojej miejscowości przyjęły lokalną politykę ochrony globalnego klimatu;
- namów swoje władze do współpracy ze znajdującym się w gorszej sytuacji miastem w Afryce, Ameryce Łacińskiej czy Azji – my, Europejczycy, musimy być solidarni w globalnej wiosce;
- wesprzyj międzynarodowe kampanie organizacji: ekologicznych, zajmujących się **polityką rozwojową** czy broniących praw człowieka; zachęć do takiego wsparcia także władze miasta;
- sprawdź, czy w strategii rozwoju Twojego miasta uwzględniono wymiar globalny i czy władze miasta podejmują wspólnie z innymi miastami zintegrowane działania na rzecz rozwiązywania globalnych problemów, takich jak zmiany klimatyczne, powszechny dostęp do edukacji czy ubóstwo;
- podpowiadaj władzom miasta, że alterglobalna aktywność podnosi ich prestiż na arenie międzynarodowej.

Czy wiesz, że...

Margaret Thatcher, konserwatywna premier Wielkiej Brytanii w latach 80., użyła sloganu *There Is No Alternative* (ang. nie ma alternatywy – w skrócie TINA) na określenie braku alternatywy dla neoliberalnej globalizacji korporacyjnej. Tymczasem od lat 90. na świecie bardzo aktywnie rozwija się **ruch alterglobalistyczny**, którego główne hasło brzmi: „Inny świat jest możliwy". Ruch ten, w którym aktywnie uczestniczą partie Zielonych, krytykuje globalizację neoliberalną i korporacyjną. Wskazujemy na potrzebę m.in.: wdrożenia **Zielonego Nowego Ładu**, globalnej obrony praw człowieka – w szczególności praw kobiet i dzieci, pokojowego rozwiązywania konfliktów, przeciwdziałania zmianom klimatu i zahamowania niszczenia bioróżnorodności. W „alterglobalnej wiosce" kluczowe jest również poddanie demokratycznej kontroli międzynarodowych instytucji finansowych (m.in. Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego), a także zasad handlu światowego – podporządkowanego obecnie niedemokratycznej Światowej Organizacji Handlu. Zieloni postulują także powołanie Światowej Organizacji Ekologicznej.

Zielone miasto w sieci

- Eurocities – www.eurocities.eu
- European Green Cities Network – www.europeangreencities.com
- Europejska Partia Zielonych – www.europeangreens.eu
- Europejski Portal Informacyjny Transportu Miejskiego i Mobilności – www.eltis.org
- Europejski Portal Rozwoju Lokalnego – www.localdevelopment.eu
- Europejski Tydzień Mobilności – www.mobilityweek.eu
- Eurotowns – www.eurotowns.org
- Federacja Młodych Zielonych Europejskich – www.fyeg.org
- Fundacja im. Heinricha Bölla – www.boell.pl
- Fundacja Przestrzenie Dialogu – www.przestrzeniedialogu.org
- Greenpeace Polska – www.greenpeace.pl
- Grupa Zielonych w Parlamencie Europejskim – www.greens-efa.eu
- Instytut na rzecz Ekorozwoju – www.ine-isd.org.pl
- Instytut Energetyki Odnawialnej – www.ieo.pl
- Local Governments for Sustainability (Europe) – www.iclei-europe.org
- Miasta bez Samochodów – www.carfree.com
- Miasta dla Rowerów – www.rowery.org.pl
- Porozumienie Burmistrzów – www.eumayors.eu/home_pl.htm
- Rada Gmin i Regionów Europy – www.ccre.org
- Równe Szanse – www.rowneszanse.zieloni2004.pl
- Slow Cities – http://en.wikipedia.org/wiki/Slow_Cities, http://www.cittaslow.net/
- Sojusz Klimatyczny – www.localclimateprotection.eu
- Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć "Energie Cités" – www.pnec.org.pl
- Sustainable Cities and Towns Campaign - www.sustainable-cities.eu
- Zielona Brama – www.eko.org.pl
- Zielone Brygady – www.zb.eco.pl
- Zielona Gospodarka – www.gospodarka.zieloni2004.pl
- Zielona Polityka – http://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:Zielona_polityka
- Zielone Miasto – www.miasto.zieloni2004.pl
- Zieloni 2004 – www.zieloni2004.pl
- Zielony Instytut – www.zielonyinstytut.pl

Chcesz zazieleniać swoje miasto? Możemy to robić razem.
Skontaktuj się z nami - Zieloni są w całej Europie!

Zieloni politycy i polityczki w mieście

Partie Zielonych nie tylko mówią o zielonym mieście, ale także podejmują na jego rzecz konkretne działania:

- wspieramy proekologiczne, prorównościowe i **demokratyczne inicjatywy obywatelskie** oraz prowadzimy własne **kampanie polityczne**
- wychodzimy na ulicę, kiedy nam się coś nie podoba, i organizujemy demonstracje wspierające to, o co walczymy (np. marsze równości, **Manify 8 marca**, Dni Ziemi)
- dyskutujemy – organizujemy debaty i spotkania na temat **zielonej polityki**
- pamiętamy o przyszłych pokoleniach – w naszych politycznych propozycjach mówimy o sytuacji na świecie w 2050 czy 2100 roku
- działamy na rzecz praw człowieka tu, w Europie, ale także w innych regionach świata
- oprócz prowadzenia działalności politycznej, większość z nas udziela się w organizacjach pozarządowych
- startujemy w **wyborach**, bo naszym zdaniem zielona polityka jest kluczowa dla rozwiązywania obecnych i przyszłych problemów globalnych i lokalnych.

Ta lista jest otwarta na nowe zielone pomysły. Jeśli chciałabyś/chciałbyś zostać zieloną polityczką albo zielonym politykiem, **skontaktuj się z nami**.

Zielone miasto jest możliwe!

Zieloni promują nowy styl życia...

Zieloni w całej Europie promują zmianę stylu życia, od której zależy nasza wspólna przyszłość. Wiemy, że nasze codzienne wybory i proste czynności mają ogromne znaczenie.

Dlatego:

- często jeździmy na rowerze, chodzimy na piechotę albo korzystamy z komunikacji zbiorowej;
- ograniczamy konsumpcję mięsa z myślą o własnym zdrowiu i życiu zwierząt – spotkasz nas często w wegetariańskich barach;
- często wybieramy żywność ekologiczną, lokalną i sezonową – zdrowszą dla nas i przyjazną dla środowiska;
- używamy niedyskryminującego języka - np. stosujemy żeńskie końcówki, bo wiemy, że język jest ważnym elementem budującym jakość przestrzeni publicznej;
- reagujemy na przemoc i inne przejawy łamania prawa;
- nie kupujemy niepotrzebnych gadżetów, często wybieramy produkty etyczne i przyjazne środowisku;
- oszczędzamy wodę – u nas krany nie kapią;
- ograniczamy ilość śmieci, np. nie używamy jednorazowych opakowań czy jednorazowych plastikowych toreb, segregujemy surowce wtórne;
- oszczędzamy energię – wymieniamy żarówki na energooszczędne, wyłączamy urządzenia z trybu oczekiwania stand-by;
- większość z nas nie pali papierosów, a jeśli palimy – szanujemy prawa osób niepalących.

Kalendarium Zielonego Miasta Nowej Generacji

17 stycznia	Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy
4 lutego	Światowy Dzień Walki z Rakiem
8 marca	Dzień Praw Kobiet i Pokoju na Świecie, Manify
15 marca	Międzynarodowy Dzień Konsumenta
21 marca	Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową
22 marca	Światowy Dzień Wody
7 kwietnia	Światowy Dzień Zdrowia
22 kwietnia	Dzień Ziemi
26 kwietnia	Rocznica katastrofy elektrowni jądrowej w Czarnobylu w 1986 roku
21 maja	Światowy Dzień Różnorodności Kulturowej - w Trosce o Dialog i Rozwój
22 maja	Międzynarodowy Dzień Różnorodności Biologicznej
31 maja	Światowy Dzień Bez Papierosa
4 czerwca	Międzynarodowy Dzień Dzieci Będących Ofiarami Agresji
5 czerwca	Światowy Dzień Środowiska
11 lipca	Światowy Dzień Ludności
21 września	Międzynarodowy Dzień Pokoju
22 września	Europejski Dzień bez Samochodu
1 października	Międzynarodowy Dzień Osób Starszych
16 października	Światowy Dzień Żywności
17 października	Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem
16 listopada	Międzynarodowy Dzień Tolerancji
25 listopada	Międzynarodowy Dzień Eliminacji Przemocy wobec Kobiet
25 listopada	Dzień bez Futra
28 listopada	Dzień bez Zakupów
3 grudnia	Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych
5 grudnia	Międzyn. Dzień Wolontariuszy Pracujących na Rzecz Gosp. i Społ. Rozwoju
10 grudnia	Dzień Praw Człowieka
19 grudnia	Dzień Narodów Zjednoczonych dla Współpracy Południe - Południe
20 grudnia	Międzynarodowy Dzień Solidarności

Wybory samorządowe w krajach partii należących do Europejskiej Partii Zielonych
(http://europeangreens.eu/menu/calendar)

O Zielonym Instytucie

ZIELONY INSTYTUT
FUNDACJA ZIELONEJ POLITYKI

Zielony Instytut jest fundacją, której głównym celem jest promocja zielonej polityki, zielonej myśli politycznej i społecznej oraz promowanie dorobku ruchu Zielonych w Europie i na świecie. Naszym zdaniem globalny ruch Zielonych stanowi ważny element globalnego społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanego w rozwiązywanie najważniejszych problemów XXI wieku.

Działamy na rzecz zrównoważonego rozwoju, demokracji, ochrony dóbr wspólnych, praw człowieka, społeczeństwa obywatelskiego, wolności jednostek i samostanowienia wspólnot a także współpracy i solidarności międzynarodowej, pokoju oraz odpowiedzialnego biznesu.

Obecnie skupiamy się na trzech głównych programach: Zielony Nowy Ład, Zielone Miasto Nowej Generacji oraz Kobiety i Klimat.

Gromadzimy osoby mediów, działaczki i działaczy społecznych, polityczki i polityków, artystki i artystów. Zespół Zielonego Instytutu współtworzą m.in. Beata Maciejewska, Dariusz Szwed, Emilia Walczak, Mira Stanisławska-Meysztowicz, Edwin Bendyk, Kazimiera Szczuka, Ludwik Tomiałojć, Dorota Metera, Ludomir Duda i Beata Nowak.

Nasze działania realizujemy z wieloma instytucjami w Polsce i w Europie, m.in.: Green European Foundation, Fundacją im. Heinricha Bölla, Zielonymi 2004, Europejską Partią Zielonych, Grupą Zielonych w Parlamencie Europejskim, Fundacją Przestrzenie Dialogu, Fundacją Zielone Światło czy Ośrodkiem Badań nad Przyszłością Collegium Civitas.

Stale rozbudowujemy tę sieć osób i instytucji wokół Zielonego Instytutu.

Serdecznie zapraszamy do współpracy.

www.zielonyinstytut.pl

O autorach

Beata Maciejewska

przewodnicząca Rady Fundatorów Zielonego Instytutu. Skandynawistka (Uniwersytet Gdański), ateistka i feministka, działaczka polityczna i edukatorka społeczna. Absolwentka III Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni w klasie humanistycznej z językiem wykładowym angielskim. Prezeska zarządu Fundacji Przestrzenie Dialogu, członkini partii Zieloni 2004, koordynatorka bałtyckiej sieci Europejskiej Partii Zielonych. Autorka, współautorka i trenerka programów szkoleniowych m.in. seminariów aktywizujących kobiety z małych miejscowości do działań w sferze publicznej, ogólnopolskich warsztatów dla lokalnych liderów i liderek, warsztatów równościowych dla mediów lokalnych oraz dla radnych i pracowników administracji publicznej. Autorka podręcznika „Jak pisać i mówić o dyskryminacji. Poradnik dla mediów"; współautorka przewodnika równościowego pt. „Pomorze – kurs na równość"; współautorka, wraz z Dariuszem Szwedem, publikacji „Zrównoważony rozwój Metropolii Silesia". Wcześniej dziennikarka m.in. działu społecznego Newsweeka, Przekroju, Gazety Wyborczej, redaktorka w piśmie Magazyn Sztuki. Pomysłodawczyni i koordynatorka akcji, kampanii i konferencji związanych z wolnością wypowiedzi, prawami człowieka, działaniami antywojennymi. Koordynatorka spotkań Bałtyckiej Sieci Europejskiej Partii Zielonych poświęconych m.in. ekologii morza i zrównoważonemu rozwojowi miast.

Dariusz Szwed

członek Rady Fundatorów Zielonego Instytutu oraz przewodniczący Rady Programowej Zielonego Instytutu. Ekonomista, ekolog, ekspert ds. zrównoważonego rozwoju, polityk. Jeden z liderów partii Zielonych 2004, delegat partii w Europejskiej Partii Zielonych.

Działalność pozarządową rozpoczął na początku lat 90. jako uczestnik Federacji Zielonych. Prowadził Fundację Wspierania Inicjatyw Ekologicznych oraz Biuro Wspierania Lobbingu Ekologicznego. Pracował jako zewnętrzny ekspert Ministerstwa Środowiska w zakresie kwestii dostępu do informacji i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji wynikających z ratyfikacji przez Polskę Konwencji z Aarhus. Uczestniczy w pracach parlamentarnych komisji i podkomisji dotyczących problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Brał aktywny udział w wielu międzynarodowych programach i konferencjach dotyczących zrównoważonego rozwoju i społeczeństwa obywatelskiego. Od kilkunastu lat jest konsultantem w zakresie zrównoważonego rozwoju i sektora pozarządowego wielu instytucji/organizacji, m.in.: Banku Światowego, Centrum Prawa Ekologicznego, Greenpeace International, Instytutu na rzecz Ekorozwoju, Milieukontakt Oost-Europa, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Regional Environmental Center, Światowej Unii Ochrony Przyrody IUCN, WWF. Były doradca Grupy Zieloni/Wolny Sojusz Europejski w Parlamencie Europejskim. Współpracuje z Europejską Partią Zielonych – bierze udział w debatach politycznych dotyczących przyszłości Unii Europejskiej. Autor i współautor książek i publikacji z dziedziny zrównoważonego rozwoju i lobbingu ekologicznego.

Ilustracje:

strona 3 - http://www.flickr.com/photos/photohome_uk/1471214617/

strona 4 - fot. Krzysztof Wychowałek

strona 5 - http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Bigdayout_crowd2.jpg

strona 6 - http://www.flickr.com/photos/caccamo/1396664665/

strona 6 - archiwum Galerii Szyb Wilson

strona 7 - http://commons.wikimedia.org/wiki/mage:Sandsation_2007_Berlin1.JPG

strona 8 - proj. Grzegorz Laszuk

strona 9 - Beata Nowak, http://www.flickr.com/photos/sovett/3868810334/

strona 10 - Beata Nowak

strona 11 - http://www.flickr.com/photos/metrocincinnati/4401516206/

strona 12 - http://www.flickr.com/photos/adactio/154272808/

strona 13 - http://pl.wikipedia.org/wiki/Grafika:Masa_na_Autyzm2006.jpg

strona 14 - Jan Marek Dutkiewicz

strona 15 - http://www.flickr.com/photos/acidflask/24369653/

strona 16 - Magda Mosiewicz

strona 17 - Robert Jezierski

strona 18 - http://www.flickr.com/photos/16339684@N00/2465285491/

strona 19 - http://commons.wikimedia.org/wiki/Image:Gleisdorf.Solarbaum.jpg

strona 20 - http://www.ccre.org/news_detail_en.htm?ID=1206

strona 21 - http://visibleearth.nasa.gov/

strona 22 - http://www.flickr.com/photos/ifraud/2757099172/

strona 23 - http://flickr.com/photos/8117060@N07/484301061/

strona 24 - http://www.chinadaily.com.cn/china/2006-03/26/xin_500303261010085239224.jpg

okładka IV - archiwum Olga Tokarczuk

Idea i teksty:
Beata Maciejewska, Dariusz Szwed

Kontakt z autorami:
beata.maciejewska@zielonyinstytut.pl
dariusz.szwed@zielonyinstytut.pl

Projekt graficzny, skład, łamanie:
Beata B. Nowak

Korekta:
Irena Kołodziej, Emilia Walczak

Wydawca:
Fundacja Zielony Instytut
Toruń, Polska
www.zielonyinstytut.pl

Wydanie II poprawione
Toruń, 2010

CC-BY-NC-ND
(Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 3.0 Polska)

Druk:
MAXMEDIA DRUK
85-309 Bydgoszcz, ul. Fałata 4/18
www.maxmedia.com.pl

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

„Wcale nie upieram się, żeby mieszkać na wsi. Miasto mogłoby być miejscem w porządku, gdyby nie dzieliło ludzi na biednych i bogatych, gdyby miało dużo przestrzeni publicznej, dla wszystkich, gdyby było czyste, ciche, tolerancyjne, przyjazne, ludzkie – takie jak Zielone Miasto. Mówią, że nie ma alternatywy dla świata takiego, jaki znamy. Że takie są prawa, które nim rządzą. Ale to bzdura. Jest alternatywa. Możemy zmienić Szare Miasta na Miasta Zielone."

Olga Tokarczuk
pisarka, laureatka literackiej nagrody Nike, członkini partii Zieloni 2004

ZIELONY INSTYTUT
FUNDACJA ZIELONEJ POLITYKI